

LITERÁRNÍ ZPRÁVY

Dr. Hynek Bulín ml., **Dovolání podle práva československého, německého a francouzského.** — Sbíрка spisů právnických a národohospodářských (Weyr-Engliš), svazek LXXV, 1935, Brno-Praha, Orbis, 8°, stran 450, cena 60 Kč.

Rozsáhlé vlastní studii z práva procesního, uvedeného tematu se týkající, předchází stručný teoretický nárys opravného instančního řízení. V tomto nárysu se autor hlásí k normativní konstrukci procesu a přejímá v té příčině v podstatě názory Merkelovy, jak co se týká rozdílu soudnictví a správy, záležejícího toliko v organní závislosti resp. nezávislosti, tak co se týká podstaty civilního procesu, v němž se shledává činnost normotvorná.

V dynamickém pojetí právního řádu je rozsudek normou, odvozenou z ústavy, jakožto normy prvního řádu. Merkelovi se jeví proces jakožto »právně determinovaný způsob postupu, jímž z právní skutečnosti, zaujímající v právním systému vyšší stupeň, vzniká právní skutečnost nižšího stupně«. Exekuce je pak jen exekutivní právní akt, nikoliv již povahy normativní. Procesní právo v nejširším slova smyslu upravuje aplikaci zákonů: je zákonodárné procesní právo, soudní procesní právo a správní procesní právo (Správní právo, český překlad, II, str. 48).

Autorovi se jeví opravné řízení jako prodloužení normotvorné činnosti stolice první, a k otázce, kdy je odvozená norma — rozsudek — hotova, odpovídá, že je možna obojí myslitelná konstrukce: »v řízení je možno totiž viděti buď nové právní řízení, kterým se tvoří právní norma měnící nebo rušící normu první stolice, nebo možno spatřovati ve všech stolicích jednotný a jediný proces normotvorný, jehož výsledkem je stanovení nezměnitelné právní normy. Uvnitř tohoto jednotně pojatého právního řízení vznikají pak, jakožto výsledky řízení v jednotlivých stolicích, toliko normy změnitelné.« Prvá konstrukce by tedy znamenala, že činností první stolice jest stvořena v právním řízení první odvozená norma, která se v opravném řízení transformuje na normu druhou, po případě třetí, při mimořádných opravných prostředcích (autor toto dělení neuznává), ještě snad další. Druhá konstrukce vidí v normotvorné činnosti soudu produkci normy jediné, konečné. Celé řízení tvoří jednotu a řízení před jednotlivými stolicemi představuje toliko etapy jednotného normotvorného děje. Tyto konstrukce se liší od běžného pojmání tradiční nauky procesní, která spatřuje v opravném řízení toliko přezkoumávání aplikací činnosti stolice nižší. S hlediska právně-dynamického jde však o děj normotvorný, »v němž aplikační prvek je jenom součástí vázané tvorby norem«.

Kniha je omezena na studii o dovolání. Autor se nevyslovil o tom, kterou z obou konstrukcí přijímá za vlastní, třeba by noeticky bylo bývalo snad stálo za to i s problémem autorem naznače-

ným se vyrovnati do podrobností. Přece však samostatné podání výkladů o dovolání v oné rozsáhlosti nasvědčuje tomu, že autoru je prvá naznačená konstrukce patrně bližší, neboť pak by samostatné zpracování dovolání předpokládalo práci jinak založenou. Těto domněnce se zdají i nasvědčovati jeho výklady na str. 243 násl.

Po zamítnutí tradičního rozdělování opravných prostředků na řádné a mimořádné následuje vlastní systém knihy, t. j. pozitivní nauka o dovolání. Systematickým pořádkem probírá autor předměty a podmínky dovolání, dovolací důvody, vzdání se dovolání, podání dovolání, dovolací odpověď, účinky dovolání, řízení o dovolání a následky rozhodnutí dovolacího soudu. Všechny tyto části se zabývají právem platným v zemi České a Moravskoslezské, i právem platným v zemi Slovenské a Podkarpatoruské se stálým zřením k osnově. Teoretické těžiště leží v oddílu § 9, A, 3, a), kde jsou podány po výkladech o povaze dovolacího řízení v užším smyslu výklady o normativním obsahu dovolacího řízení, dále pak i v § 10, kde se jedná o povaze rozhodnutí dovolacího soudu.

K základnímu pojetí normotvorné povahy procesu, jak ji podává Merkel, a jak ji autor aplikuje se zřetelem k instančnímu řízení a k dovolání zvláště, lze míti tu pochybnost, zda normativní nauka, která »panující«, »»pozitivní« nauku zhusta považuje za méně schopnou vysvětliti právní řád, může sama bezpečně splniti úkol, kladený vědeckému poznání ve smyslu Kantově, že systematickou jednotou je to, co obecné poznání vůbec činí vědou, t. j. činí z pouhého agregátu systém. V podstatě jde o spor metodologický. Ani exaktní vědy katexochén neužívají metody jediné: postačí si vzpomenouti na geometrii euklidovskou, neeuklidovskou (projektivní), analytickou, algebraickou (diferenciální). Ani jediná z nich nečiní si nárok na úplné uznání a všechny svými výsledky, nakonec se v nesčíselných relacích kryjícími, dospívají k ovládnutí vědeckého úkolu. Je zásluhou normativního poznávání, že do právních metod přibyla nová; než heuristickou cenu nemá jen teorie normativní. Bylo by lze uvést, poněkud v duchu Triepelově, že není základní normy. Právo anglické a právo sovětské jsou systémy právních funkcí absolutně odlišné. Merkelovy »vzdálenosti od ústavy« jakožto normativního centra jsou v každém právním řádu jiné. Vedlo by daleko ukazovati, jak právní systémy odchylně posuzují povahu předpisů, na př. jen předpisů o důkazu nebo předpisů o promlčení. Předpisy o promlčení se podle teorie i praxe práva anglo-amerického považují za ryzí útvary práva procesního — výsledek pro pevninové nazírání obtížně pochopitelný, avšak také nezměnitelný.

Poznání a vysvětlení práva je možné jen pomocí všech metod a vědeckých pomůcek.

Nauka pozitivní se namáhá po celé století vysvětliti poměr práva soukromého a procesního, po případě materiálního a formálního. Nedospělo se dosud k výsledku. V oblasti středoevropské konstruoval Savigny mezi procesním právem a právem soukromým t. zv. *Aktionenrecht*. Nauka se tradovala dlouho i po něm (Unger). Po prvé Wach konstruoval »nárok na právní ochranu«. Tato teorie, Wachem po případě Windscheidem založená, o níž byl v literatuře sveden nedokončený boj, zaměstnávala a zaměstnává všechny významné procesualisty a naplňuje téměř všechny větší práce procesního práva. Jejím zvláštním zastáncem byl Hellwig. Šlo o existenci veřejnoprávního nároku na ochranu, izolovaného od nároku civilistického. Byl to problém žaloby určovací, na němž tato teorie má základ a na němž opětovně byla zkoušena. Proti teorii byla vznesena řada námitek, již od von Bülowa, v české literatuře zejména od Hory, a z normativní školy také od Procházky. Než přes všechny pokusy tuto teorii zvrátiti, jsou autoři, kteří se k ní znovu v různých odstínech vracejí; tak znova Goldschmidt se svou konstrukcí materiálního civilního práva justičního. Originálním a pozoruhodným pokusem byl pokus Chiovendův, t. j. konstrukce procesního práva jako práva fakultativně použitelného. Právu francouzskému není rozeznávání vlastní; žalobní právo se chápe různě a teorie vypočítává namnoze jen jeho obsah, resp. předpoklady. V právu anglo-americkém je vývoj práva procesního spjat s vývojem procesních formulí, t. zv. *writs* — vývoj i chápání procesního práva jsou zcela odlišné právu pevninovému.

Procházka (Žalobní důvod, 1932; před tím Ročenka práv. fakulty, X, 198, a v Právniku 1932, 233) podnikl studii důvodu právní ochrany s hlediska nauky normativní a vyrovnal se pro obor této nauky i s teorií nároku na právní ochranu. V teoretických výkladech Bulínových se neprobírá vztah rozsudečné normy k předprocesnímu nároku, opatrněji řečeno, stavu předprocesního. Dovolací řízení jako fáse normativního děje má podle něho dvojí stránku: obsahovou a procesní. Tyto dvě stránky dopouštějí různý pohled: s hlediska statického, s hlediska hotové normy, je rozdíl normy a obsahu normotvorného procesu irrelevantní; s tohoto hlediska je celé řízení »metanormativní«. Jinak s hlediska dynamického: při něm se objeví ihned otázka platnosti příslušné normy rozsudečné, a obě, materiální i formální podmínky platnosti normy, musí býti pak splněny (str. 174, 175). Co do vztahu dovolací formy rozsudečné k odvolací normě rozsudečné, resp. k normě rozsudečné prvé stolice vychází se (str. 243) z této konstrukce: Dovolací rozhodnutí, měnící rozhodnutí nižší stolice ve věci (tedy i takové, které, měníc rozhodnutí druhé stolice, obnovuje rozhodnutí stolice prvé), představuje pozdější normu, která k dřívější je v poměru, daném zásadou *lex posterior derogat priori*. Při tomto základu je lhostejno, zda pozdější norma nahrazuje starší nebo ji mění. Odchylně je tomu v případech, kdy roz-

hodnutí dovolacího soudu ruší rozhodnutí odvolací bez rozhodnutí ve věci. Zde jde o normu, jejíž vztah k původní normě je obdobný zákonu, zrušujícímu zákon dřívější a nijak jej nenahrazujícímu a ochuzujícímu tedy dosavadní »zásobu« norem. Normativní obsah má arci poukaz dovolací instance, adresovaný stolicí nižší, aby věc byla projednána a rozhodnuta znovu. Konečně třetí druh rozhodnutí dovolacího: dovolání je zamítnuto, resp. odmítnuto. Takové rozhodnutí nemá prý žádného normativního obsahu (kromě výroku o útratách). Co do rozdílu mezi zamítnutím a odmítnutím dovolání je obdobný rozdíl jako mezi odmítnutím a zamítnutím žaloby pro nedostatek procesních, resp. věcných podmínek.

Lze mít pochybnosti o správnosti takové konstrukce a takového dělení, na něž navazují další výklady (str. 247). I zrušující dovolací rozhodnutí má, jak autor sám připouští, přece normativní obsah v poukazu k novému projednání. Jaký je tedy normativní rozdíl oproti případům rozhodnutí měnícího? Třetí případ, t. j. odmítnutí, resp. zamítnutí dovolání sestupuje při distinkci obou na staré »Prozeßvoraussetzungen«, resp. »Sachgestaltungs-voraussetzungen«, na »Prozeßurteil«, resp. »Sachgestaltungs-urteil« panující nauky. Důsledné by bylo přiznávat i takovému rozhodnutí normativní obsah a říci, že je normou, která vyjasňuje osud normy rozhodnutí odvolacího, resp. normy rozhodnutí prvé stolice.

Positivní nauka o dovolání byla sebrána autorem v celku pečlivě. V systému výšece práva procesního, která jedná o dovolání, vyloženy byly všechny předpoklady dovolání i funkce soudního aparátu. Jednotlivé podružnější sporné otázky pozitivní nauky jsou celkem pečlivě registrovány a je všude přihlíženo také k judikatuře. Běře se všude ohled na osnovu a navazuje se též zpracování odchylek v řízení před soudy pracovními.

Ve výkladech o absolutní zmatečnosti (§ 42 jur. normy) na str. 182, 183 je snad omyl v tvrzení, že ustanovení § 42 jur. normy nemá v civilním řízení obdoby. Ustanovení to bylo téměř nezměněně převzato v § 40 nového civilního řádu jihoslovanského (viz níže), a jeho druhý odstavec byl převzat novým polským organisačním zákonem (t. j. rozporządzenie prezydenta Rzeczypospolitej z 6. února 1928 ve znění pozdějších novel, jak bylo upraveno podle (vyhlášky) obwieszczenie ministra sprawedliwości z 15. listopadu 1932, Dziennik Ustaw 1932, No. 102, poz. 863), a to v článku 77. Ustanovení není tedy tak ojedinělé.

K pojednání o dovolacím důvodu podle § 503, č. 4 c. ř. s. jest snad doložit, že použití cizího práva, pokud je čs. soud aplikuje v důsledku čs. kolisních norem, a jež se normálně dokazují způsobem v § 271 c. ř. s. uvedeným (osvědčením ministerstva spravedlnosti), je podle převážného mínění (Walker, Internationales Privatrecht, vydání 1926, str. 215, vydání 1934, str. 244) revisi-

bilní (judikatury není — rozhodnutí Vážný 10.684, o jehož správnosti by mohly býti pochyby, věci se netýká). Tato revisibilita aplikace cizího práva je specialitou bývalého procesního práva rakouského, tedy také práva platného v zemi České a Moravsko-slezské (níže). Lze ji však hájiti i pro právo slovenské (§ 534).

K pojednání o právu platném v zemi Slovenské a Podkarpato-ruské náleží zmínka o § 676 slov. c. ř. s., položeného v 11. titulu o řízení ve věcech manželských. »Jestliže před právní mocí rozsudku některý z manželů zemřel, nemůže být spor in merito veden dále, a usnesení, vydané in merito, ztrácí účinnost. Co do útrat rozhoduje v takovém případě soud podle okolností případu rozsudkem. Ve sporech o zmatečnost a odporování platnosti manželství nemají tato ustanovení místa, jestliže jeden z manželů po skončení jednání dovolacího zemře a nejvyšší soud nenařídí při zrušení rozsudku nové projednávání a nové vynesení rozsudku, resp. rozhodnutí; v tomto případě jest usnesení na místě zemřelého manžela sděliti známým dědicům, kurátoru zřízenému neznámým dědicům a soudu pozůstalostnímu.« Ustanovení souvisí s jistými ustanoveními materiálního práva manželského (srov. vydání Dr. Krno r. 1926 u cit. ustanov., a Ledrer, Sborník, 1933, str. 194, pozn. 66).

Autorovy studie dovolání podle práva německého a francouzského splňují svůj vytčený úkol srovnávací. Méně přihlížejí k judikatuře; ohled na tuto by byl zvláště prospěl studii z práva francouzského. Pro každou práci srovnávací jsou velmi důležité dvě skutečnosti: nutnost veliké opatrnosti ve sledování zákonných textů a ještě jedna skutečnost: nutnost naprostého odpoutání se od vlastního právního řádu srovnávatele, což je možné jen velmi hlubokým studiem dotyčného cizího právního řádu. — Mluví se zde o jakési nacionalisaci právníků: s každým z nás jsou asi představy o vlastním právním řádu v té míře srostlé, jak jsme v něm byli na universitě vychováni. »Právník soukromého práva byl vychován v určitém právním systému, v jehož pojmech se pohybuje běžné jeho myšlení. Je-li aprioristicky založen, bude míti sklon k tomu, útvarům svého nacionálního pojmového světa připisovati platnost všeobecnou.« Praxe smíšených rozhodčích tribunálů poskytuje příklady zevšeobecňování národních norem (Nussbaum, Deutsches Internat. Priv. Recht, 1932, str. 10). To zřejmě platí nejen pro mezinárodní soukromé právo, nýbrž i speciálně pro řešení problému kvalifikace (o tom speciálně výstižně Neuner, Der Sinn der internationalprivatrechtlichen Norm, 1932, str. 25 násl.). Svrchu bylo naznačeno, jaké úskalí chová v sobě promítání normativní teorie na nepřibuzné právní řády, tedy už na př. na francouzský a tím více na př. na anglický.

Autor věnoval pozornost procesnímu právu německému a francouzskému, z nichž právě poslední je základů velmi starých. Bylo by bývalo vhodné s hlediska srovnávacího přihlédnouti k nej-

novějším pracím zákonodárným, jimiž jsou zejména: jihoslovanský civil. řád soudní z 13. VII. 1929, Službene Novine č. 179/LXXV z 3. VIII. 1929, s uvozovacím zákonem z 9. VII. 1930, Službene Novine č. 171/LXV, ve znění zákonů z 2. IX. 1931, Službene Novine č. 202/LXV a z 27. XII. 1932, Službene Novine č. 304/CXIV (německý překlad Lachnerův, *Das neue Zivilprozeßrecht Jugoslaviens*, 1933, Wien, Verlag der Kammer für Handel, Gewerbe und Industrie; poznámka: dovolání rakouského práva je v tomto zákoníku v §§ 596 násl. téměř nezměněně převzato); polský kodeks postępowania cywilnego z 29. listopadu 1930, Dziennik Ustaw, No. 83, poz. 651, ve znění novely z 27. října 1932, Dziennik Ustaw, No. 93, poz. 802, vyhlášeném podle (vyhlášky) obwieszczenie ministra sprawedliwości z 1. prosince 1932, Dziennik Ustaw No. 112, poz. 934 (německý překlad s komentářem a rozsáhlou porovnávací tabulkou v Zeitschrift für Ostrecht, roč. VII, 1933, str. 1 násl.; literatura na př. u Leske-Löwenfelda, *Der Zivilprozeß in den europäischen Staaten und ihren Kolonien*, 1933, str. 698. (Jde o legislativní práci nemalého významu — Polsko mělo několik oblastí právních). Z dalších moderních civilních soudních řádů zasluhují zmínky: bulharský zákon za graždanskavo sudoproisvodstvo, ukaz č. 37, Vládní věstník, roč. 51, z 1. února 1930, č. 246; brasilský Código do processo civil e commercial de 1930, uveřejněný v Estados Unidos do Brazil Diario official do estado de São Paulo, roč. 40, č. 45; čínský z r. 1930 (nabyt závaznosti 13. února 1931; francouzský překlad od Théry-ho, Tientsin, 1932, o 600 paragrafech).

Co do německého práva odkazuje autor na str. 324, pozn. 1, na německý civilní řád soudní z 30. ledna 1877 ve znění vyhlášky z 13. května 1924, »pokud není v textu poukazováno na jiné normy.« Ve studii je pak přihlíženo i k dalším legislativním změnám, zejména k zákonu z 8. února 1929. Avšak — nehledí-li se k nouzovému nařízení z 14. června 1932, RGBl., I, str. 285, jehož odstavec druhý platí dosud (viz níže) — byla k německému civilnímu řádu soudnímu vydána ještě jedna novela, a to z 27. října 1933, RGBl., I, str. 780, a znění civilního řádu soudního upraveno vyhláškou z 8. XI. 1933, RGBl., I, str. 821. Měněn byl též § 549: »Dovolání lze toliko opíratí o to, že rozhodnutí spočívá na porušení některého říšského zákona nebo na porušení jinakého předpisu, platícího v obvodu odvolacího soudu, a to předpisu, jehož rozsah závaznosti sahá přes meze obvodu odvolacího soudu, nebo předpisu, který přináleží právu hornímu, právu obecnému, právu francouzskému nebo badenskému zemskému právu, včetně jeho dodatků.« Lze odkázati při tomto doplnění výkladů autorových mezi mnohými jinými na př. na Rosenberga, *Das neue Z. P. R. nach dem Gesetze v. 27. X. 1933*, RGBl., I, 780, Zeitschrift für den deutschen Z. P., 1934, str. 283, 339. V manželských věcech zůstalo omezení podle čl. 1, odst. 2, nouzového nařízení z 14. červ-

na 1932, RGrBl., I, str. 285: »Proti rozsudku vrchního zemského soudu ve sporu, jehož předmětem je rozluka nebo odporování platnosti manželství nebo obnovení manželského spoluzití, má dovolání pouze tehdy místo, bylo-li v rozsudku prohlášeno za přípustné. Vrchní zemský soud má dovolání připustiti, jestliže se odchyluje od rozhodnutí soudu říšského, nebo lze-li jinak od připuštění dovolání očekávati ujasnění právní otázky významu zásadního.«

Revisibilita aplikace cizího práva (srov. shora) je v Německu nepřipustná podle stálé praxe říšského soudu celkem v souhlase s panující naukou (srov. na př. v Stein-Jonasově komentáři — některého z posledních vydání — u § 549, nebo v Sydow-Buschově Handkommentar 1935, u § 549, str. 652). Stejně praxe švýcarského Bundesgerichtu na zákl. čl. 57 spolkového zákona o organizaci spolkové právní péče z 22. března 1893 a 11. října 1911 (na př. rozsudek ze 17. března 1926, Amtl. Samml. 52, II, 97), a praxe většiny nejvyšších tribunálů vůbec, na př. rozhodnutí francouzského kasač. dvora z 18. června 1904, Revue de droit internat. privé, Darras, 1906, 544; bližší u Pillet-Niboyet, Manuel de droit internat. privé, Paris, 1924, §§ 357 násl., str. 453 násl.

Za zmínku konečně stálo, že jako dovolací soud v Německu funguje už jen »Reichsgericht« vedle »Bayerisches Oberstes Landgericht« (§§ 7, 8, uvoz. zák. k civ. ř. soud. z 30. ledna 1877, RGrBl., č. 6, str. 244).

Jinak výklady autorovy o právu francouzském jsou pečlivě pracovány.

Úvahy autorovy de lege ferenda jsou stejně zaostřeny pod zorným úhlem dogmatu normativního.

Aby bylo nejdříve ukázáno poměrně velmi značné zatížení československého nejvyššího soudu, lze si předložit před oči statistiku dovolání (revisí, resp. rozh. kasač. dvora ve věcech civilních a obchodních) za roky 1931 až 1932 (1933). Údaje německé a francouzské jsou čerpány z publikace »Sonderabdrucke aus Vierteljahrsheften zur Statistik des Deutschen Reiches (Stat. Reichsamt)«, resp. z »Compte général de l'administration de la Justice civile et commerciale pendant l'année 1932, présenté au Président de la République par le Garde des Sceaux, Ministre de la Justice«, Paris, 1935. Odstaví-li se arci možné úvahy o relativitě statistického srovnávání, vypadá věc takto:

	ČSR.	Německo (Reichsgericht i Bayer. Oberst. Landgericht)	Francie
1931	5155	4072	5274
1932	5191	3451	5770
1933	5730	2524	(zatím chybí).

Částky peněžité, na něž je vázána přípustnost odvolání, představují jakýsi koeficient právní bezpečnosti: při výpočtu tohoto

koeficientu bude hleděti k řadě legislativně-politických úvah, mezi nimi také ke skutečnosti, že přetížení nejvyššího soudu nemůže býti jediným důvodem, aby částky byly nižší nebo nižší, než jsou ve státech jiných.

Normativnímu pojmání státu jako systému právních funkcí zůstává arci dosti cizí obsah normy s hlediska teleologického. Jsou autoři, kteří se k irrelevantnosti tohoto obsahu otevřeně hlásí. Autor našel jakousi střední cestu, a účely norem v úvahách de lege ferenda nepřezírá. Je s ním souhlasiti, že právo platné v zemi České a Moravskoslezské má pro budoucí úpravu některé přednosti, od nichž by se zákonodárce neměl odloučiti.

Mimo rámec úvah autorových by bylo možno poukázati k tomu, že znatelná přestavba státu ryze právního na stát právní a sociálně-politický, s funkcemi hospodářsko-právními, přestavba, jejímiž jsme svědky, a jejíž dosah prozatím exaktně neznáme, musí asi naléztii odraz i v úpravě řízení soudního. Nelze viděti do budoucna; zdá se jen, že bude nutno snad někde upustiti od zásadně deklaratorní povahy soudcovského rozhodování a nahrazovati ji leckde rozhodováním konstitutivním. Než to by mohlo býti předmětem už jiné úvahy. Dr. E m i l i a n L e d r e r.

Hlídka časopisů.

Časopis pro právní a státní vědu, XIX., 1. — Weyr: Lex dura sed lex. — Hexner: Fragment o manifestácii právnej normy. — Mandl: Bavorské várečné komuny.

České právo, XVIII., 3. — Možuta: O výměnku se zvláštním zřetelem na osnovu nového občanského zákona. — Hanna: Novelisace daně z obratu. — Filipský: O prohlídkách v trestním řízení pro zkrácení daní přímých. — Kunze: Dovolací rekurs v otázce útrat notářských.

Deutsches Anwaltsblatt, II., 3. — Fuchs-Klein: Die Konzipientenfrage. — Das Armenrecht im Ausland. — Privatanklage und Strafantrag. — Kaufmann: Das Veräußerungs- und Belastungsverbot. — Haller: Die Vollstreckung tschechoslowakischer Forderungen in Deutschland. — Graupner: Zu den Steuererleichterungen für Bauarbeiten vom Anwaltsstandtpunkt.

Deutsche Juristen-Zeitung, XLI., 5. — Todt: Das Recht der deutschen Strassen. — Weber: Der politische Eid. — Münster: Die Haftung für Luftverkehrsschaden. — Schröder: Die Ausgestaltung der genossenschaftlichen Organe. — Lohmann: Verwaltungsrecht und Verwaltungslehre. — 6. — Schmitt: Sprengung der Locarno-Gemeinschaft durch Einschaltung der Sowjets. — Lohmann: Lebensrecht des deutschen Volkes. — Klausing: Rechtswissenschaft, Professoren und Fakultäten. — Manigk: Das Problem der Verwirkung.

Juristenzeitung für das Gebiet der Tschechoslowakischen Republik, XVII., 5. — Prochaska: Die Erleichterungen bei der Rückzahlung von Forderungen gegen Landwirte und Arbeitslose. — Daninger: Welche